

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมามีส่วนผลักดันให้เกิดกระแสความสนใจการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการการปรับบทบาทภาครัฐ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรมีจำนวนจำกัด ความสนใจจึงพุ่งเป้าไปที่การใช้งบประมาณ และการดูแลทรัพยากรของท้องถิ่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทั้งในวงราชการ การเมือง และระดับท้องถิ่นกลายเป็นประเด็นที่คนให้ความสนใจ ทั้งนี้เพราะการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าพาประเทศสู่ภาวะวิกฤติ (วิศรา รัตนสมัย, 2543 : 1)

และในช่วง 2 ปี ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจและการเงิน สังคมไทยเกิดความตื่นตัวในการสร้างธรรมาภิบาลและการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในวงกว้าง อันเป็นผลมาจากทรัพยากรที่จำกัดและกระแสตื่นตัวในระดับสากลและภายในประเทศ ซึ่งการปกครองด้วยหลักบริหารจัดการที่ดีงามหรือหลักธรรมาภิบาล นั้นเป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติโดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลตัดสินใจตรวจสอบ ลดการทุจริตคอร์รัปชันลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใสและการมี ส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงานซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารงาน และในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ประมวล รุจนเสรี, 2542 : 2)

สิ่งที่ประเทศชาติและสังคมต้องการอย่างยิ่ง คือ เจตนาอันแน่วแน่ มั่นคง ไม่แปรปรวนเปลี่ยนแปลงของบุคคลทุกคนในชาติ ในทุก ๆ วงการ คือ เจตนารมณ์ที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีงาม ที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมสติท้าวดวงใจของคนทั้งชาติ ปวงชนชาวไทยควรดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทดังพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2489 ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม

เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งเป็นธรรมนูญ โดยการใช้หลักธรรมนูญกำหนดกติกาและกติกากฎในสังคม เพื่อใช้บริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อพัฒนาเสถียรภาพ ความสงบสุขและความมั่นคงในสังคม โดยการบริหารปกครองที่ดี ใช้กติกาประชาธิปไตยที่ดี ดำเนินการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (วรทัต ล้วนันท์. 2545 : 5)

ในประเทศไทย ธรรมนูญ ได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตยและได้มีการเสนอและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ได้ยึดตีมาตรฐานต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักธรรมนูญถ้าหากมีการนำแนวคิดธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องและระบบบริหารของรัฐบาลมีความยุติธรรมและเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดการทุจริต ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของบ้านเมืองได้ (บุญจง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2544 : 7)

องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความสำคัญทางการเมืองเพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งยึดหลักว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ อนึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด 9 ซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพการบริหารประเทศ เพราะการกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่นเปรียบเสมือนการกระจายอำนาจสู่ประชาชนมากที่สุด มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 บังคับใช้ไปแล้ว พบว่ามีการร้องเรียนและตรวจพบการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเหตุในการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นหย่อนประสิทธิภาพในการบริหาร ไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจาย

อำนาจ ส่งผลให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงใจในกระบวนการกระจายอำนาจ

(วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2530 : 279)

การที่องค์การบริหารส่วนตำบล จะสามารถบริหารจัดการกิจการตามอำนาจหน้าที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การปรับกลยุทธ ทัศนคติ วิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ไปสู่การเป็นข้าราชการ ยุคใหม่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการ ท้องถิ่น ควรตระหนักถึงการดูแล บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นอย่างดียิ่ง เป็นที่พึงยามทุกข์สร้างความสุขให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงรอบด้านมุ่งปฏิบัติงาน เพื่อ เป้าหมายซึ่งก็คือ พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มุ่งการกระจายอำนาจ ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และ จะต้องยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือที่เรียกว่า หลักธรรมาภิบาล โดย ยึดหลักนิติธรรม และคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ บริหารจัดการและ ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ เปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและ องค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการกำกับดูแล และสนับสนุน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอ ชาติพนม จังหวัดนครพนม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจในการบริการสาธารณะ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน โดยต้องพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตเทศบาลให้อยู่ดีกินดี มีสุขภาพดี เพื่อประกอบเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้ง พัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดตามสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ พัฒนาภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมของเมือง รวมทั้งต้องพัฒนา และรักษาวัฒนธรรม การศึกษาและประเพณีท้องถิ่น แต่จากผลการรายงานการดำเนินงาน ประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอน นางหงส์ มีศักยภาพในการพัฒนาอยู่ในขีดจำกัด ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ฐานะการเงิน การคลัง การจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ตลอดจนเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ประกอบกับมีปัญหาของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของประชาชน ที่ต้อง พิจารณาแก้ไขดำเนินการตลอดเวลา อาทิ ปัญหาการจัดเก็บ และกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหา ระบบระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย ปัญหาถนนชำรุดและไม่ได้มาตรฐานและปัญหาการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับหลักการ บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นอย่างมาก เพราะองค์การบริหารส่วน

ตำบลคอนนางหงส์มีประสิทธิภาพการบริหารงาน ที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ เพราะยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐานของประชาชนให้เกิดคุณค่า และมีประสิทธิผลอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เป็นแนวในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการที่ดี และเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภารกิจและปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตาม ตำแหน่งของประชาชนหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนหมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

สมมุติฐานการศึกษา

1. การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก
2. การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ที่มีตำแหน่งของประชาชนหมู่บ้านแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานแตกต่างกัน

ขอบข่ายการศึกษา

1. ขอบข่ายด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาใช้กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า โดยปรับปรุงจากกรอบแนวคิดของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2546 : 60-64) ได้สรุปสาระสำคัญอันเป็นหลักพื้นฐานของธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ด้วยหลัก 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักความรับผิดชอบ
5. หลักการมีส่วนร่วม
6. หลักความคุ้มค่า

2. ขอบข่ายด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาคมหมู่บ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 165 คน จำแนกตามตำแหน่ง ประธาน,รองประธาน,เลขานุการ และกรรมการประชาม ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์. 2553 : 25)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

4. ขอบข่ายด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ กันยายน 2553 ถึง พฤศจิกายน 2553

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ประชาคมหมู่บ้าน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัด

นครพนม จำนวน 11 หมู่บ้าน ๆ ละ 15 คน จำนวน 165 คน จำแนกตามตำแหน่งของ
 ประชาคม ได้แก่

- 5.1.1 ประธานประชาคมหมู่บ้าน
- 5.1.2 รองประธานประชาคมหมู่บ้าน
- 5.1.3 เลขานุการประชาคมหมู่บ้าน
- 5.1.4 คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การดำเนินงาน
 ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม
 จังหวัดนครพนม 6 หลัก ได้แก่

- 5.2.1 หลักนิติธรรม
- 5.2.2 หลักคุณธรรม
- 5.2.3 หลักความโปร่งใส
- 5.2.4 หลักความรับผิดชอบ
- 5.2.5 หลักการมีส่วนร่วม
- 5.2.6 หลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา การดำเนินงานตาม
 หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัด
 นครพนม ผู้ศึกษาได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน
 (2546 : 60-64) ดังแผนภูมิที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ประชาคมหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ จำแนกตามตำแหน่งของประชาคม ประกอบด้วย

1. ประธานประชาคมหมู่บ้าน
2. รองประธานประชาคมหมู่บ้าน
3. เลขานุการประธานประชาคมหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน

ตัวแปรตาม

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 6 หลัก ได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
 แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาคมหมู่บ้าน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับแต่งตั้งจากหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้าน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 11 หมู่บ้าน ๆ ละ 15 คน

2. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. **ความคิดเห็น** หมายถึง การแสดงออก โดยการพูดการเขียนหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บุคคลอื่นรับรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งความคิดเห็นนั้นสังเกตและวัดได้จากคน และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนนางหงส์ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

4. **ธรรมาภิบาล** หมายถึง ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542) มีหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักพื้นฐาน 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

4.1. **หลักนิติธรรม** หมายถึง กฎ ระเบียบ ที่ไม่ลำเอียงหรือเลือกปฏิบัติให้ความเสมอภาคและความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคน และสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับขององค์การชัดเจน เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อข้อบังคับนั้น มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ประชาชนตรวจสอบได้ โดยถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2539

4.2. **หลักคุณธรรม** หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ ในการปฏิบัติ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพ สุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

4.3. **หลักความโปร่งใส** หมายถึง กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกามีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคม สามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ และการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงาน มีความโปร่งใส เช่น การบริหารกิจการต่าง ๆ สามารถเปิดเผยให้สาธารณะตรวจสอบได้ ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เรื่องการจัดซื้อ จัดจ้าง การส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การใช้จ่ายงบประมาณ

4.4. **หลักการมีส่วนร่วม** หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันทั้งโดยตรงหรืออ้อม โดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่มีอำนาจอันชอบธรรม ร่วมรับรู้

และเสนอความเห็นต่อองค์กร เช่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ โครงการต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการประชุมในชุมชน

4.5. **หลักความรับผิดชอบ** หมายถึง การตัดสินใจใด ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องกระทำโดยมีพื้นฐาน ความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณชน รวมถึงการตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง เช่น การมุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน การมีหน่วยบริการ ประชาชน การดำเนินการจัดตั้งงบประมาณดำเนินกิจกรรมตามแผนฯ การมีวิธีการบริการประชาชนด้วยความฉับไว

4.6. **หลักความคุ้มค่า** หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด และดำเนินการให้บริการสาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ และกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน เช่น การจัดสรรใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่า การให้ความสำคัญแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ การลดความซ้ำซ้อนในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการสร้างความร่วมมือของพนักงานและทีมงาน การลดความรุ่มร่ามของกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
ประโยชน์การศึกษา

ข้อเสนอนี้ที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลอนางหงส์ อำเภอนาคูพนม จังหวัดนครพนม ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้น